

LITERKA

březen 2010

Na měsíc březen připravil Památník pro své návštěvníky hned dvě velké a zároveň různorodé akce. Ve spolupráci s Národním památkovým ústavem se v prostorách barokního benediktinského kláštera poprvé představí velkolepá výstava rozkvetlých kamélií. Název výstavy není zavádějící, rozkvetlé krásy se ocitnou ve společnosti knih, jejichž název a obsah byl inspirován květinami. Více si přečtete v článku Andrey Vítové.

Jen pár dní poté přivítáme jednoho z čestných členů Klubu přátel, osobnost v mnohém

- » Editorial
- » Nejblíže akce a výstavy
- » Březnová literární výročí
- » Kamélie mezi knihami
- » Skupina Ra
- » Ludvík Kundera
- » Tři otázky pro Jana Rajlich ml.
- » Kolekce map a atlasů

ovlivňující kulturní život moravského písemnictví v posledních desetiletích, Ludvíka Kunderu. Výstava připravená u příležitosti jeho devadesátých narozenin je průhledem do autorovy tvorby a zároveň do činnosti uměleckých seskupení, u jejichž zrodu stál. Dnes již neexistující, k surrealismu se hlásící Skupina Ra se návštěvníkům představí především v rámci tzv. Galerie Ludvíka Kundery. Sdružení Q, v němž je Kundera dodnes činný, Vám

ve 3 otázkách pro... přiblíží redaktor Kvě-buletýnu Jan Rajlich ml., který převzal štafetu po svém otci. I výtvarník Jan Rajlich st. oslaví v tomto měsíci devadesátku. Připojujeme se ke gratulantům, přejeme vše nejlepší!

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce

b ř e z n a

Ludvík Kundera

EUFÓRIE

*dvou mladých poštolek
vykřezujících donekonečna
nad bílou plání
a proti bílému nebi
znamení nekonečna
A dál?
Coby!*

20. března 1869

se poprvé objevuje list Našinec vycházející nejdříve dvakrát, následně třikrát týdně v Olomouci. Plynule vystřídal Olomoucké noviny, které vznikly roku 1865 a po dobu své existence byly podrobovány mnohým konfiskacím a pokutám. Obě periodika založil přerovský rodák Josef Černoch spolu se svou manželkou Josefinou (roz. Špačkovou), jejíž zásluhou mohl Našinec vycházet i v době manželova exilu. Po svém návratu do vlasti obohatil J. Černoch roku 1874 Našince o beletristickou přílohu Beseda.

24. března 1494

vyšel tiskem Dialog na obranu básnictví (Dialogus in defensionem poetices) – spis o užitečnosti a potřebě poezie. Toto dílo odráží literárně teoretické myšlení konce 15. století. Jeho autorem je Augustin Olomoucký nazývaný také Augustin Moravský, vlastním jménem Käsensbrot (1467–1513), který získal své vzdělání v Olomouci a na univerzitách v Krakově a Padově. V letech 1506–11 byl pověřen funkcí královského sekretáře, od roku 1497 působil jako kanovník v Brně, rok nato se stal proboštem v Olomouci. Patřil k vůdčím osobnostem humanistické skupiny na dvoře olomouckého biskupa v Kroměříži.

**Nejbližší akce a výstavy
Památníku písemnictví na Moravě**

11.–14. března, výstava Kamélie mezi knihami

Pravidelná a pro milovníky kamélií oblíbená výstava ze sbírky zámeckého zahradnictví v Rájci nad Svitavou ve spolupráci s Národním památkovým ústavem tentokrát v prostorách Památníku.

13. března, 14 hod., přednáška Jana Dvořáka: Kamélie

Doprovodný program k výstavě Kamélie mezi knihami.

13. března, 15 hod., Slávek Rabušic a Evžen Kopecký: Aranžování květin nejen v historickém prostředí

Doprovodný program k výstavě Kamélie mezi knihami.

17. března, 16 hod., vernisáž výstavy Ludvík Kundera

Výstava věnovaná životnímu jubileu všestranně založené osobnosti představí Ludvíka Kunderu jako básníka, prozaika, dramatika, překladatele, výtvarníka.

Výstava potrvá od 18. března – 26. září 2010.

1. března, Krocení literární múzy, v Novém Jičíně, v Muzeu Novojičínka

Seminář tvůrčího psaní, který doprovází literární soutěž Skrytá paměť Moravy.

Bližší informace najdete na webových stránkách Muzea Brněnska

KAMÉLIE MEZI KNIHAMÍ

Kamélie, královna zimních květů. Ve své domovině, východní Asii, byly kamélie pěstovány již v 6. století a jejich jednoduchým květům byl přisuzován symbolický význam: v Japonsku smrti a znovuzrození, v Číně přátelství, harmonie a elegance. Evropské květomluvy se ve výkladu různí, ponejvíce je však kamélie spojována s vyznáním lásky. Rostlina pojmenovaná podle brněnského jezuitského misionáře, lékárníka a botanika Jiřího Kamela byla do Evropy přivezena v 18. století a vzápětí se stala ozdobou šlechtických skleníků i oblíbeným doplňkem plesových šatů. Slavnou éru pěstování těchto květů připomíná unikátní živá sbírka kamélií v zámeckém zahradnictví v Rájci nad Svitavou, veřejnosti již řadu let představovaná na tradiční předjarní výstavě. Letos se na čtyři březnové dny přemístí do Památníku písemnictví na Moravě. Místo konání výstavy tentokrát zcela přirozeně určilo nejen téma, ale také styl aranžmá: prostory benediktinského kláštera zaplní květinové vazby inspirované především dobou baroka a biedermeieru, jimž budou dělat společnost knihy. Chybět nebude román Alexandra Dumase ml., a to v českých vydáních od 19. století do současnosti, vedle něj budou k vidění vybraná díla národní i světové literatury, pro něž byly květiny inspirací. Výstava je pořádána ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Brně, a Státním zámek Rájec nad Svitavou.

SKUPINA RA

Počátek existence surrealistické Skupiny Ra spadá do období druhé světové války. Její název byl odvozen od stejnojmenné knižní edice, kterou v roce 1937 založil Václav Zykmund v Rakovníku. Jejími členy byli literáti Zdeněk Lorenc a Ludvík Kundera a výtvarníci Josef Istler, Miloš Koreček, Bohdan Lacina, Vilém Reichmann, Václav Tikal a Václav Zykmund.

Skupina navázala na Surrealistickou skupinu, její členové byli někdy označováni jako mladší surrealisté, postsurrealisté či neosurrealisté. Spolupracovali s Karlem Teigem, se slovenskými nadrealisty nebo např. se skupinou rumunských surrealistů. Několik měsíců se členové hlásili i k mezinárodní skupině tzv. revolučních surrealistů z Francie, Belgie, Holandska a Dánska.

Roku 1942 inicioval Otta Mizera vznik neoficiálně vydaného sborníku Roztrhané panenky, který byl prvním společným projevem prozatím neexistující skupiny. Setkání jednotlivých osobností v zimě roku 1943 lze považovat za klíčové pro vznik Skupiny Ra. Teprve v roce 1946 vychází její první oficiální sborník, jehož název A zatímco válka je zároveň společným tématem jednotlivých příspěvků. Své programové prohlášení však vydali teprve rok poté v katalogu Skupina Ra. Na základě úzké spolupráce literátů i výtvarníků vzniklo množství neoficiálně vydávaných tisků a bibliofilů.

Skupina se rozpadla na rozhraní let 1948–49.

Ludvík Kundera

Další z řady velkých výstav Památníku je věnována výrazné moravské osobnosti současného kulturního života, Ludvíku Kunderovi, slavícímu v tomto měsíci 90. narozeniny.

Ludvík Kundera se narodil 22. března 1920 v Brně rodičům Antonínovi a Iloně Kunderovým. Tatínek byl důstojníkem čs. armády a jeho zaměstnání bylo spojené se stálým stěhováním. Rodina střídavě bydlela v Praze, Litoměřicích a Brně. Maminka pocházela z rakouskourovské rodiny, proto se u Kunderů mluvilo jak česky, tak německy. Byla to právě maminka, kdo nabídl mladému Kunderovi německé verše, které se pokusil přeložit. Nemaý vliv na mladého básníka měl také jeho strýc – klavírista, hudební pedagog a spisovatel Ludvík Kundera, otec spisovatele Milana Kundery.

Kunderu oslovila poezie již na reálném gymnáziu v Litoměřicích, kde se poprvé setkal s poetismem a následně surrealismem. Básnickými vzory se pro něj stali František Halas, Vítězslav Nezval a také Jakub Deml. Jeho první knihy vznikaly v průběhu 2. světové války v Brně, kam se vrátil po několika měsících z totálního nasazení ve Špandavě u Berlína. V průběhu válečných let také se svými přáteli položil základy surrealistické Skupiny Ra, oficiálně ustanovené roku 1945. V rámci skupiny se stýkal mj. se slovenskými nadrealisty. Je to také období, do kterého spadají jeho první výtvarné pokusy. Spolu s dalšími výraznými osobnostmi své literární i výtvarná díla prezentuje i v rámci Sdružení Q, při jehož vzniku a znovuoobnovení stál.

Ludvíka Kunderu v jeho životě ovlivnila řada zajímavých osobností. Z osobního setkání s Františkem Halasem vzniklo podnětné přátelství. Bertolta Brechta navštívil roku 1954 v Berlíně při jedné ze svých studijních cest se Svazem čs. spisovatelů. Překlady Brechtova díla, především divadelních her, mu otevřely dveře do Státního divadla v Brně, se kterým od roku 1959 navázal dlouhodobou spolupráci. Na scény brněnských divadel následně přichází také Kunderovy hry původní, např. Totální kuropění, Korzár či Labyrint světa a lusthauz srdce. Následuje spolupráce s divadlem ve Zlíně, Hradci Králové, Praze, Kunderovy hry se hrají v zahraničí, je osloven i rozhlasem a televizí. Věnuje se také překladům Georga Trakla, Georga Büchnera, Heinricha Heina, Hanse Arpa ad.

Výsledkem jeho talentu, obrovské pýle a houževnatosti spojené s hravostí a touhou experimentovat je dílo zasahující do různých oblastí kultury. Výstava mj. představí také spisovatelovy výtvarné artefakty v rámci tzv. Galerie Ludvíka Kundery, jejíž součástí budou i díla již zmiňované Skupiny Ra.

3 OTÁZKY pro

Jana Rajlich ml.

V roce 1989 obnovilo svoji činnost Sdružení Q, jehož jste členem. Oslovuje Vaše sdružení také mladé moravské umělce?

Sdružení Q vznikalo v letech 1968–1969 nejen jako mezioborový spolek, ale také jako spolek mezigenerační. I dnes, po 40 letech, jsou jeho členy zástupci jak nejstarší, tak i mladé generace umělců. Máme řadu kolegů v Praze, na Slovensku a i jinde v zahraničí. Mezi 120 současnými členy sdružení – výtvarníky, architekty, hudebníky, spisovateli a divadelníky – převažují již ovšem ti starší (mezi něž se už v šedesátce musím počítat i já). Věkový průměr je opravdu vysoký – 66 let... To asi souvisí se všeobecnou nechutí velké části dnešní střední a mladé generace tolerovat a už vůbec ne obdivovat zkušenost a „šediny“. Samotné Sdružení Q je ale stále otevřené, a pokud mladší zájemce o členství přináší také onu známku „Q“, tedy kvalitu, tak je vždy vítán.

Jedním ze zakládajících členů je mj. Ludvík Kundera, který v březnu oslaví 90. narozeniny. Bude v nejbližší době jeho dílo v rámci sdružení prezentováno?

Pokud vím, tak za Sdružení Q jeden z jeho konzulů, divadelník Zdeněk Čecháček, připravuje na 25. března v 17 hodin kunderovské čtení v Mahenově památníku v Brně. (Druhým Q-konzulem je hudebník a rektor JAMU Ivo Medek a třetím právě jubilant.) Devadesát let ale zároveň s Ludvíkem Kunderou také oslaví jen o dva týdny mladší dřívější spolukonzul výtvarník Jan Rajlich, můj otec. Dříve se oba často setkávali ve Sdružení Q, například při přípravě výstav nebo almanachů, nebo i s rodinami u nás nebo v Kunštátě. (Mně samotnému utkvělo Kunderovo sousloví „minusnekonečno asfaltky“ z poloviny šedesátých let jako moje první „literární“ vzpomínka na něho...) Nyní už vzájemná setkání nejsou příliš častá, a tak bych rád, aby se alespoň k společnému jubileu oba sešli – možná právě na výstavě v Rajhradě?

Co byste Ludvíku Kunderovi k jeho jubileu popřál?

Ludvíku Kunderovi, před jehož prací a nejrozličnějšími aktivitami mám velký respekt, bych chtěl popřát mnoho dalších pěkných setkání s kolegy a přáteli, setkání, kterými vždy žil a kterých byl motorem, ať už šlo o literaturu, divadlo, výtvarné umění nebo třeba o tajemství čaje... a k tomu ještě takovou maličkost – „plusnekonečno“ zdraví.

Brněnský grafik Jan Rajlich ml., nar. 1950, je od roku 1990 členem uměleckého Sdružení Q, v současnosti je také předsedou profesního spolku grafických designérů Sdružení Bienále Brno a vede Odbor průmyslového designu na Ústavu konstruování FSI VUT Brno.

KOLEKCE MAP A ATLASŮ BENEDIKTINSKÉ KNIHOVNY

Knihovna benediktinského opatství v Rajhradě disponuje kromě knih i sbírkou map a atlasů. Tato sbírka byla založena roku 1868 a o jedenáct let později vznikl i její rukopisný katalog, který byl po dlouhou dobu jedinou pomůckou pro orientaci v mapové sbírce. Od února 2007 pracovaly knihovnice Památníku na systematické katalogizaci map a atlasů do elektronického katalogu. Po třech letech je tato práce konečně

dokončena. Všechny mapy a atlasy si může zájemce vyhledat v elektronickém katalogu knihovny a zároveň si je půjčit podle pravidel badatelského řádu.

Celkem se jedná o 1138 záznamů, z toho 52 patří atlasům, zbytek tvoří mapy či jejich části. Nejstarší datovaný atlas v knihovně pochází z roku 1623 a jeho autorem je holandský kartograf Gerhard Mercator. Mapa Štýrska z roku 1678 autora George Matthea Vischera je exemplářem nejstarším. Nejmladší mapy vznikly na konci 19. století. Zobrazují především Evropu a evropské státy, ale i ostatní kontinenty kromě Arktidy, Antarktidy a Austrálie.

Ve sbírce se nachází např. mapy Čech a Moravy podle návrhů Johanna Christopa Müllera, dále mapy několika amerických států (Maine, Vermont, Pensylvánie, New York atd.), plány Vídně, Paříže, Londýna či Amsterdamu. Z exotičtějších míst sem patří zobrazení Íránu, Afgánistánu, Alžíru nebo Mexika, popř. jihovýchodní Asie.

Plán města Vídně s přilehlým okolím z roku 1786.

Část mapy Maďarska vydané někdy mezi léty 1716–1724 – draperie s názvem obklopená četnými alegorickými postavami.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Petra Křivová, Romana Macháčková, Andrea Vítová

Vychází desetkrát ročně, číslo 3, ročník 4.